

PRZEWODNIK

po ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r.

o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie

(tekst pierwotny: Dz. U. z 2003 r. Nr 96, poz. 873)

(tekst jednolity: Dz. U. z 2016 r. poz. 1817 z późn. zm.)

Urząd Miejski w Przemyślu

Spis treści

1. Zakres regulacji.....	3
2. Działalność pożytku publicznego.....	3
3. Organizacje pozarządowe	6
4. Współpraca między administracją publiczną a trzecim sektorem.....	8
5. Zasady współpracy	8
6. Roczny i wieloletni program współpracy	9
7. Zlecenie realizacji zadań publicznych	10
7.1 Otwarty konkurs ofert	10
7.2 Własna inicjatywa	11
7.3 Mała dotacja pozakonkursowa.....	11
8. Inicjatywa lokalna	12
9. Organizacje pożytku publicznego.....	12
9.1 Wymagania dotyczące uzyskania statusu OPP	12
9.2 Przywileje OPP	14
9.3 Nadzór	14
10. Rada Działalności Pożytku Publicznego	15
11. Wojewódzkie, Powiatowe i Gminne Rady Działalności Pożytku Publicznego.....	16
12. Wolontariat	17
13. Przegląd wybranych formy współpracy Gminy Miejskiej Przemyśl z organizacjami pozarządowymi.....	19

1. Zakres regulacji

Ustawa reguluje zasady:

- 1) prowadzenia działalności pożytku publicznego przez organizacje pozarządowe w sferze zadań publicznych oraz współpracy organów administracji publicznej z organizacjami pozarządowymi;
- 2) uzyskiwania przez organizacje pozarządowe statusu organizacji pożytku publicznego oraz funkcjonowania organizacji pożytku publicznego;
- 3) sprawowania nadzoru nad prowadzeniem działalności pożytku publicznego;
- 4) tworzenia i funkcjonowania rad działalności pożytku publicznego;

Ustawa reguluje również warunki wykonywania świadczeń przez wolontariuszy oraz korzystania z tych świadczeń.

2. Działalność pożytku publicznego

Jest to jedno z najważniejszych pojęć wprowadzonych przez ustawę. Działalnością pożytku publicznego jest działalność społecznie użyteczna, prowadzona przez organizacje pozarządowe w sferze zadań publicznych określonych w ustawie.

Działalność pożytku publicznego nie jest działalnością gospodarczą w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej i może być prowadzona jako działalność nieodpłatna lub odpłatna.

Działalnością nieodpłatną pożytku publicznego jest działalność prowadzona przez organizacje pozarządowe, w sferze zadań publicznych, za które nie pobierają one wynagrodzenia (np. wydawanie darmowych posiłków, udzielanie porad prawnych, świadczenie doradztwa).

Odpłatną działalnością pożytku publicznego jest działalność, za którą organizacje pobierają wynagrodzenie (np. organizowanie wycieczki dla dzieci z ubogich rodzin).

Odpłatną działalnością pożytku publicznego jest również sprzedaż wytworzonych towarów lub świadczenie usług w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych na zasadach określonych w ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych lub integracji i reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, o których mowa w ustawie z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym.

Odpłatną działalnością pożytku publicznego jest również sprzedaż przedmiotów darowizny.

Podmioty uzyskujące dochody z odpłatnej działalności pożytku publicznego nie mogą jednocześnie prowadzić działalność gospodarczej w stosunku do tego samego przedmiotu działalności.

Działalność odpłatna pożytku publicznego stanowi działalność gospodarczą jeżeli:

- wynagrodzenie jest w odniesieniu do działalności danego rodzaju wyższe od tego, jakie wynika z kosztów tej działalności, lub
- przeciętne miesięczne wynagrodzenie osoby fizycznej z tytułu zatrudnienia przy wykonywaniu statutowej działalności odpłatnej pożytku publicznego, za okres ostatniego roku obrotowego, a w przypadku zatrudnienia trwającego krócej niż rok obrotowych – za okres tego zatrudnienia, przekracza 3-krotność przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego za rok poprzedni (wynagrodzenie z tytułu świadczenia pracy lub usług, niezależnie od sposobu nawiązania stosunku pracy lub rodzaju i treści umowy cywilnoprawnej z osobą fizyczną).

Należy zwrócić uwagę na bardzo szeroką sferę zadań publicznych, która obejmuje zadania w zakresie:

- 1) pomocy społecznej, w tym pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób;
  - 1a) wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej;
  - 1b) udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej oraz zwiększania świadomości prawnej społeczeństwa;
- 2) działalności na rzecz integracji i reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- 3) działalności charytatywnej;
- 4) podtrzymywania i upowszechniania tradycji narodowej, pielęgnowania polskości oraz rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej;
- 5) działalności na rzecz mniejszości narodowych i etnicznych oraz języka regionalnego;
- 5a) działalności na rzecz integracji cudzoziemców;
- 6) ochrony i promocji zdrowia, w tym działalności leczniczej;
- 7) działalności na rzecz osób niepełnosprawnych;
- 8) promocji zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy i zagrożonych zwolnieniem z pracy;
- 9) działalności na rzecz równych praw kobiet i mężczyzn;
- 10) działalności na rzecz osób w wieku emerytalnym;
- 11) działalności wspomagającej rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości;
- 12) działalności wspomagającej rozwój techniki, wynalazczości i innowacyjności oraz rozpowszechnianie i wdrażanie nowych rozwiązań technicznych w praktyce gospodarczej;
- 13) działalności wspomagającej rozwój wspólnot i społeczności lokalnych;
- 14) nauki, szkolnictwa wyższego, edukacji, oświaty i wychowania;
- 15) działalności na rzecz dzieci i młodzieży, w tym wypoczynku dzieci i młodzieży;
- 16) kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego;

- 17) wspierania i upowszechniania kultury fizycznej;
- 18) ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego;
- 19) turystyki i krajoznawstwa;
- 20) porządku i bezpieczeństwa publicznego;
- 21) obronności państwa i działalności Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej;
- 22) upowszechniania i ochrony wolności i praw człowieka oraz swobód obywatelskich, a także działań wspomagających rozwój demokracji;
- 22a) udzielania nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego;
- 23) ratownictwa i ochrony ludności;
- 24) pomocy ofiarom katastrof, klęsk żywiołowych, konfliktów zbrojnych i wojen w kraju i za granicą;
- 25) upowszechniania i ochrony praw konsumentów;
- 26) działalności na rzecz integracji europejskiej oraz rozwijania kontaktów i współpracy między społeczeństwami;
- 27) promocji i organizacji wolontariatu;
- 28) pomocy Polonii i Polakom za granicą;
- 29) działalności na rzecz kombatantów i osób represjonowanych;
- 30) promocji Rzeczypospolitej Polskiej za granicą;
- 31) działalności na rzecz rodziny, macierzyństwa, rodzicielstwa, upowszechniania i ochrony praw dziecka;
- 32) przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym;
- 32a) rewitalizacji;
- 33) działalności na rzecz organizacji pozarządowych oraz podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3, w zakresie określonym w pkt 1—32a.

Działalność pożytku publicznego, oprócz organizacji pozarządowych, może być prowadzona także przez:

- 1) osoby prawne i jednostki organizacyjne działające na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w RP, o stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania, jeżeli ich cele statutowe obejmują działalność pożytku publicznego;
- 2) stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego;
- 3) spółdzielnie socjalne;
- 4) spółki akcyjne i spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz kluby sportowe będące spółkami działającymi na podstawie przepisów ustawy z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie, które nie działają w celu osiągnięcia zysku oraz przeznaczają całość dochodu na realizację celów statutowych oraz nie przeznaczają zysku do podziału między swoich udziałowców, akcjonariuszy i pracowników.

Do pierwszej grupy podmiotów należą m.in.: Caritas Polska, Caritas diecezji, Papieskie Dzieła Misyjne, Konferencja Episkopatu Polski, zakony, opactwa, seminaria duchowne, uczelnie kościelne, gminy żydowskie, gminy prawosławne, Bractwo Młodzieży Prawosławnej, zakłady opiekuńcze, wydawnicze, placówki oświatowo-wychowawcze prowadzone w ramach kościelnych osób prawnych. Podmioty te mogą uzyskiwać status organizacji pożytku publicznego i wykonywać zadania pożytku publicznego.

Drugą grupę stanowią stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego. Ich zadaniem jest wspieranie idei samorządu terytorialnego oraz obrona wspólnych interesów jednostek samorządu.

Przedmiotem działalności spółdzielni socjalnej jest prowadzenie wspólnego przedsiębiorstwa w oparciu o osobistą pracę członków¹.

Spółdzielnia socjalna działa na rzecz: społecznej i zawodowej reintegracji jej członków; może prowadzić działalność społeczną i oświatowo-kulturalną na rzecz swoich członków oraz ich środowiska lokalnego, a także działalność społecznie użyteczną w sferze zadań publicznych określonych w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Spółki kapitałowe (akcyjne i z ograniczoną odpowiedzialnością) w myśl orzecznictwa mogą działać nie dla zysku. Z tego względu, w konkretnych przypadkach, mieszczą się w definicji organizacji pozarządowej, przy spełnieniu określonych w ustawie przesłanek – nie działają w celu osiągnięcia zysku oraz przeznaczają całość dochodu na realizację celów statutowych oraz nie przeznaczają zysku do podziału między swoich udziałowców, akcjonariuszy i pracowników.

W dalszej części opracowania pod pojęciem „organizacji pozarządowej” będziemy rozumieli także powyższe cztery grupy podmiotów.

3. Organizacje pozarządowe

Organizacjami pozarządowymi są, niebędące jednostkami sektora finansów publicznych w rozumieniu przepisów o finansach publicznych lub przedsiębiorstwami, instytucjami badawczymi, bankami i spółkami prawa handlowego będącymi państwowymi lub samorządowymi osobami prawnymi, niedziałające w celu osiągnięcia zysku – osoby prawne lub jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, którym odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną, w tym fundacje i stowarzyszenia.

Organizacje pozarządowe, działające w sferze zadań publicznych wykonują działalność pożytku publicznego. Przepisów ustawy, w zakresie działalności pożytku publicznego, nie stosuje się do partii politycznych, związków zawodowych i organizacji pracodawców; samorządów zawodowych; fundacji utworzonych przez partie polityczne.

---

¹ Zasady zakładania, prowadzenia, łączenia oraz likwidacji spółdzielni socjalnych reguluje ustawa z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych (Dz. U. Nr 94, poz. 651 z późn. zm.).

Do jednostek sektora finansów publicznych zalicza się²:

- 1) organy władzy publicznej, w tym organy administracji rządowej, organy kontroli państwowej i ochrony prawa oraz sądy i trybunały;
- 2) jednostki samorządu terytorialnego oraz ich związki;
- 2a) związki metropolitalne;
- 3) jednostki budżetowe;
- 4) samorządowe zakłady budżetowe;
- 5) agencje wykonawcze;
- 6) instytucje gospodarki budżetowej;
- 7) państwowe fundusze celowe;
- 8) Zakład Ubezpieczeń Społecznych i zarządzane przez niego fundusze oraz Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego i fundusze zarządzane przez Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego;
- 9) Narodowy Fundusz Zdrowia;
- 10) samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej;
- 11) uczelnie publiczne;
- 12) Polska Akademia Nauk i tworzone przez nią jednostki organizacyjne;
- 13) państwowe i samorządowe instytucje kultury;
- 14) inne państwowe lub samorządowe osoby prawne utworzone na podstawie odrębnych ustaw w celu wykonywania zadań publicznych, z wyłączeniem przedsiębiorstw, instytutów badawczych, banków i spółek prawa handlowego.

Osoby uznane za organizacje pozarządowe, jako przykładowe:

- 1) stowarzyszenia, z jednostkami terenowymi;
- 2) związki stowarzyszeń;
- 3) fundacje;
- 4) kółka rolnicze;
- 5) rolnicze związki branżowe;
- 6) związki rolników, kółek i organizacji rolniczych;
- 7) związki rolniczych zrzeszeń branżowych;
- 8) cechy rzemieślnicze;
- 9) zrzeszenia handlu i usług;
- 10) zrzeszenia transportu;
- 11) izby gospodarcze;
- 12) związki zawodowe;
- 13) związki pracodawców;
- 14) stowarzyszenia kultury fizycznej.

---

² Art. 9 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2016 r. poz. 1870 z późn. zm.).

4. Współpraca między administracją publiczną a trzecim sektorem

Ustawa nakłada na organy administracji publicznej obowiązek realizacji zadań ze sfery publicznej, we współpracy z organizacjami pozarządowymi, odpowiednio do terytorialnego zakresu działania organów administracji publicznej. Współpraca ta może odbywać się w formach:

- 1) zlecenia realizacji zadań publicznych organizacjom pozarządowym;
- 2) wzajemnego informowania się o planowanych kierunkach działalności;
- 3) konsultowania z organizacjami pozarządowymi projektów aktów normatywnych w dziedzinach dotyczących działalności statutowej tych organizacji;
- 4) konsultowania projektów aktów normatywnych dotyczących sfery zadań publicznych z radami działalności pożytku publicznego, w przypadku ich utworzenia;
- 5) tworzenia wspólnych zespołów o charakterze doradczym i inicjatywnym, złożonych z przedstawicieli organizacji pozarządowych oraz przedstawicieli właściwych organów administracji publicznej;
- 6) umowy o wykonanie inicjatywy lokalnej;
- 7) umowy partnerskiej określonej w art. 28a ust. 1 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz porozumienia albo umowy o partnerstwie określonych w art. 33 ust. 1 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020.

Powyższy zestaw nie wyczerpuje wszystkich możliwości współpracy, a także nie wiąże administracji co do konieczności stosowania wszystkich form.

5. Zasady współpracy

Współpraca odbywa się na zasadach: pomocniczości, suwerenności stron, partnerstwa, efektywności, uczciwej konkurencji i jawności.

Zasada pomocniczości

Oznacza, że gminy powinny dążyć do tego, aby jak największa ilość zadań była realizowana przez podmioty mniejsze – wspólnoty lokalne i środowiskowe, w tym lokalne organizacje pozarządowe. Zasada pomocniczości dotyczy także państwa. Powinno ono jak najwięcej spraw przekazać do prowadzenia samorządom lokalnym. Zasada ta oznacza także obowiązek wspierania jednostek niższych przez wyższe, tak, by mogły one realizować swoje zadania.

Zasada pomocniczości jest zasadą o charakterze ustrojowym; oznacza uporządkowanie wzajemnych relacji oraz podziału zadań między sektorem publicznym, a sektorem obywatelskim ukierunkowane na umacnianie obywateli, ich wspólnot i organizacji oraz ograniczanie interwencjonizmu państwa i administracji lokalnej.

Zasada suwerenności stron

Zasada ta polega na tym, że strony mają prawo do niezależności i odrębności w samodzielnym definiowaniu i poszukiwaniu sposobów rozwiązywania problemów i zadań.

Zasada partnerstwa

Jest podstawową zasadą określającą relacje między administracją publiczną a trzecim sektorem. Oznacza, iż strony podejmują współpracę w identyfikowaniu i definiowaniu problemów i zadań, współdecydowaniu o alokacji środków na ich realizację, wypracowywaniu najlepszych sposobów ich realizacji traktując się wzajemnie jako podmioty równoprawne w tych procesach. Administracja nie zajmuje się wspieraniem działań organizacji pozarządowych, lecz współpracą polegającą na wspólnym działaniu i korzystaniu z wzajemnych doświadczeń.

Zasada efektywności

Odnosi się do wydatkowania środków publicznych na realizację zadań publicznych. Środki te powinny być wydatkowane w sposób: celowych, oszczędny oraz tak, aby osiągnięty został zamierzony efekt. Cel ten jest realizowany poprzez otwarty konkurs ofert (o samym konkursie poniżej).

Zasada efektywności polega na wspólnym dążeniu do osiągnięcia możliwie najlepszych efektów w realizacji zadań publicznych.

Zasada uczciwej konkurencji oraz zasada jawności

Zasady te zakładają kształtowanie przejrzystych zasad współpracy, opartych na równych i jawnych kryteriach wyboru realizatora zadania publicznego.

Zasada uczciwej konkurencji nie została wprost zdefiniowana w ustawie. Należy rozumieć ją jako prawo równego dostępu organizacji pozarządowych do zadań publicznych.

Z kolei zasada jawności oznacza prawo organizacji do informacji dotyczących zamiarów, celów i środków przeznaczonych na realizację zadań publicznych.

6. Roczny i wieloletni program współpracy

Ustawa nakłada na organy stanowiące jednostek samorządu terytorialnego obowiązek uchwalania rocznych programów współpracy z organizacjami pozarządowymi. Roczny program współpracy jest uchwalany do dnia 30 listopada roku poprzedzającego okres obowiązywania programu. Jego przyjęcie musi być poprzedzone konsultacjami z organizacjami.

Program współpracy powinien zawierać: cel główny i cele szczegółowe, zasady współpracy, zakres przedmiotowy, formy współpracy, priorytetowe zadania publiczne, okres realizacji programu, sposób jego realizacji, wysokość środków planowanych na realizację programu, sposób oceny realizacji programu, informację o sposobie tworzenia programu oraz o przebiegu konsultacji, tryb powoływania i zasady działania komisji konkursowych do opiniowania ofert w otwartych konkursach ofert.

Organ wykonawczy jednostki samorządu terytorialnego, nie później niż do dnia 31 maja każdego roku, jest obowiązany przedłożyć organowi stanowiącemu jednostki samorządu terytorialnego oraz opublikować w Biuletynie Informacji Publicznej sprawozdanie z realizacji programu współpracy za rok poprzedni.

Organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego może uchwalić, po konsultacjach z organizacjami pozarządowymi, wieloletni program współpracy.

Program wieloletni powinien zawierać: cel główny i cele szczegółowe, zakres przedmiotowy, okres jego realizacji, sposób realizacji programu, wysokość środków planowanych na jego realizację.

Przyjęcie programu wieloletniego nie znosi obowiązku uchwalenia programu rocznego. O ile program roczny jest programem operacyjnym, o tyle program wieloletni należy uznać za dokument programowy, wskazujący miejsce i rolę organizacji w realizacji zadań samorządu.

7. Zlecenie realizacji zadań publicznych

7.1 Otwarty konkurs ofert

Najważniejszym, i najbardziej intensywnym, elementem współpracy administracji publicznej z organizacjami pozarządowymi jest zlecenie realizacji zadań w drodze otwartych konkursów ofert. Ustawa określa niezbędne elementy oferty, procedurę przeprowadzania konkursów oraz warunki, jakim musi odpowiadać umowa zawarta z wyłonioną w tym postępowaniu organizacją pozarządową. Jednocześnie organom administracji publicznej przyznano uprawnienia kontrolne wobec podmiotów realizujących zadania.

Zgodnie z art. 5 ust. 4 ustawy zlecenie realizacji zadań publicznych może mieć formy:

- 1) powierzenia wykonywania zadań publicznych, wraz z udzieleniem dotacji na finansowanie ich realizacji – z tym wiąże się całościowe finansowanie realizowanego projektu, lub
- 2) wspierania takich zadań, wraz z udzieleniem dotacji na dofinansowanie ich realizacji – z czym wiąże się jedynie dofinansowanie, natomiast pozostałe środki pochodzą z środków własnych organizacji, z dotacji od innych organów, od sponsorów i z innych źródeł.

Z pojęciem „zlecenie zadań” związana jest procedura, na którą składają się czynności:

- 1) przeprowadzenie otwartego konkursu ofert i wyłonienie wykonawcy lub wykonawców;
- 2) zawarcie umowy;
- 3) przekazanie dotacji budżetowej;
- 4) kontrola administracyjna w trakcie trwania umowy;
- 5) sprawozdanie końcowe z realizacji zadania i rozliczenie się z dotacji.

Oferta musi zostać złożona na właściwym wzorze, określonym rozporządzeniem ministra właściwego ds. zabezpieczenia społecznego.

7.2 Własna inicjatywa

Organizacja pozarządowa może z własnej inicjatywy złożyć wniosek (nie ofertę) o realizację zadania publicznego, także takiego, które jest realizowane dotychczas w inny sposób, w tym przez organy administracji publicznej³. Wniosek zawiera w szczególności: opis zadania publicznego przeznaczonego do realizacji, szacunkową kalkulację kosztów realizacji zadania publicznego.

Organ administracji publicznej w nieprzekraczającym terminie 1 miesiąca rozpatruje celowość realizacji zadania oraz informuje o podjętym rozstrzygnięciu, a w przypadku stwierdzenia celowości realizacji zadania publicznego informuje składającego wniosek o trybie zlecenia zadania oraz o terminie ogłoszenia otwartego konkursu ofert.

7.3 Mała dotacja pozakonkursowa

Na podstawie oferty realizacji zadania publicznego organ wykonawczy jednostki samorządu terytorialnego uznając celowość realizacji tego zadania, może zlecić, z pominięciem otwartego konkursu ofert, realizację zadania publicznego o charakterze lokalnym lub regionalnym, spełniającego łącznie następujące warunki:

- 1) wysokość dofinansowania lub finansowania zadania publicznego nie przekracza kwoty 10 000 zł;
- 2) zadanie ma być realizowane w okresie nie dłuższym niż 90 dni.

Łączna kwota środków finansowych przekazanych tej samej organizacji w tym trybie, w danym roku kalendarzowym, nie może przekroczyć kwoty 20 tys. zł.

Wysokość środków finansowych przekazanych przez organ wykonawczy w powyższym trybie, w danym roku kalendarzowym, nie może przekroczyć 20% dotacji zaplanowanych w roku budżetowym na realizację zadań publicznych przez organizacje pozarządowe.

Oferta musi zostać złożona na właściwym wzorze, określonym rozporządzeniem ministra właściwego ds. zabezpieczenia społecznego (oferta uproszczona).

---

³ Art. 12 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

8. Inicjatywa lokalna

W ramach inicjatywy lokalnej mieszkańcy bezpośrednio lub za pośrednictwem organizacji pozarządowych mogą złożyć wniosek o realizację zadania publicznego do jednostki samorządu terytorialnego, na terenie której mają miejsce zamieszkania lub siedzibę.

Ustawa w art. 19b ust. 1 wymienia określone sfery zadań publicznych, w których może być realizowana inicjatywa. Wniosek może dotyczyć realizacji zadania w zakresie:

- 1) działalności wspomagającej rozwój wspólnot i społeczności lokalnych obejmującej w szczególności budowę, rozbudowę lub remont dróg, kanalizacji i sieci wodociągowej, stanowiących własność jednostek samorządu terytorialnego, a także budynków oraz obiektów małej architektury;
- 2) działalności charytatywnej;
- 3) podtrzymywania i upowszechniania tradycji narodowej, pielęgnowania polskości oraz rozwój świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej;
- 4) działalności na rzecz mniejszości narodowych i etnicznych oraz języka regionalnego;
- 5) nauki, szkolnictwa wyższego, edukacji, oświaty i wychowania;
- 6) kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego;
- 7) wspierania i upowszechniania kultury fizycznej;
- 8) ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego;
- 9) turystyki i krajoznawstwa;
- 10) porządku i bezpieczeństwa publicznego;
- 11) promocji i organizacji wolontariatu;
- 12) rewitalizacji.

Warto podkreślić, że w przypadku inicjatywy lokalnej nie dochodzi do zlecenia realizacji zadania publicznego i przekazania dotacji. Ponadto z wnioskiem o realizację inicjatywy mogą wystąpić także mieszkańcy bezpośrednio, bez pośrednictwa organizacji.

9. Organizacje pożytku publicznego

9.1 Wymagania dotyczące uzyskania statusu OPP

Ustawa reguluje powstanie organizacji pożytku publicznego jako kwalifikowanego typu organizacji pozarządowej. Organizacją pożytku publicznego może być organizacja pozarządowa spełniająca łącznie następujące wymagania:

- 1) prowadzi działalność pożytku publicznego na rzecz ogółu społeczności, lub określonej grupy podmiotów, pod warunkiem, że grupa ta jest wyodrębniona ze względu na szczególnie trudną sytuację życiową lub materialną w stosunku do społeczeństwa;

- 2) może prowadzić działalność gospodarczą wyłącznie jako dodatkową w stosunku do działalności pożytku publicznego;
- 3) nadwyżkę przychodów nad kosztami przeznacza na działalność, o której mowa w pkt 1;
- 4) ma statutowy kolegialny organ kontroli lub nadzoru, odrębny od organu zarządzającego i niepodlegający mu w zakresie wykonywania kontroli wewnętrznej lub nadzoru, przy czym członkowie organu kontroli lub nadzoru:
  - a) nie mogą być członkami organu zarządzającego ani pozostawać z nimi w związku małżeńskim, we wspólnym pożyciu, w stosunku pokrewieństwa, powinowactwa lub podległości służbowej,
  - b) nie byli skazani prawomocnym wyrokiem za przestępstwo umyślne ścigane z oskarżenia publicznego lub przestępstwo skarbowe,
  - c) mogą otrzymywać z tytułu pełnienia funkcji w takim organie zwrot uzasadnionych kosztów lub wynagrodzenie w wysokości nie wyższej niż przeciętne miesięczne wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw ogłoszone przez Prezesa GUS za rok poprzedni,
- 5) członkowie organu zarządzającego nie byli skazani prawomocnym wyrokiem za przestępstwo umyślne ścigane z oskarżenia publicznego lub przestępstwo skarbowe;
- 6) statut lub inne akty wewnętrzne zabraniają:
  - a) udzielania pożyczek lub zabezpieczania zobowiązań majątkiem organizacji w stosunku do jej członków, członków organów lub pracowników oraz osób, z którymi członkowie, członkowie organów oraz pracownicy organizacji pozostają w związku małżeńskim, we wspólnym pożyciu albo w stosunku pokrewieństwa lub powinowactwa w linii prostej, pokrewieństwa lub powinowactwa w linii bocznej do drugiego stopnia albo są związani z tytułu przysposobienia, opieki lub kurateli, zwanych dalej „osobami bliskimi”,
  - b) przekazywania ich majątku na rzecz ich członków, członków organów lub pracowników oraz ich osób bliskich, na zasadach innych niż w stosunku do osób trzecich, w szczególności, jeżeli przekazanie to następuje bezpłatnie lub na preferencyjnych warunkach,
  - c) wykorzystywania majątku na rzecz członków, członków organów lub pracowników oraz ich osób bliskich na zasadach innych niż w stosunku do osób trzecich, chyba że to wykorzystanie bezpośrednio wynika z celu statutowego,
  - d) zakupu towarów lub usług od podmiotów, w których uczestniczą członkowie organizacji, członkowie jej organów lub pracownicy oraz ich osób bliskich, na zasadach innych niż w stosunku do osób trzecich lub po cenach wyższych niż rynkowe.

Organizacja pozarządowa może uzyskać status organizacji pożytku publicznego pod warunkiem, iż działalność, o której mowa w art. 20 ust. 1 pkt 1 i ust. 2 prowadzona jest nieprzerwanie przez co najmniej 2 lata.

Organizacja pozarządowa wpisana do Krajowego Rejestru Sądowego uzyskuje status organizacji pożytku publicznego z chwilą wpisania do tego Rejestru informacji o spełnieniu wymagań OPP.

Organizacja pozarządowa traci status OPP z chwilą wykreślenia, z urzędu lub na wniosek, z KRS informacji o spełnianiu wymogów OPP.

Organizacja pożytku publicznego sporządza roczne sprawozdanie merytoryczne i finansowe. OPP zamieszcza zatwierdzone sprawozdanie finansowe i sprawozdanie merytoryczne ze swej działalności w terminie do dnia 15 lipca roku następującego po roku, za który składane jest sprawozdanie na stronie internetowej urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego.

9.2 Przywileje OPP

Organizacji pożytku publicznego przysługuje, na zasadach określonych w przepisach odrębnych, zwolnienie od:

- 1) podatku dochodowego od osób prawnych
- 2) podatku od nieruchomości
- 3) podatku od czynności cywilnoprawnych
- 4) opłaty skarbowej
- 5) opłat sądowych

- w odniesieniu do prowadzonej przez nią działalności pożytku publicznego.

Organizacja pożytku publicznego może nabywać na szczególnych warunkach prawo użytkowania nieruchomości będących własnością Skarbu Państwa lub jednostki samorządu terytorialnego.

W OPP mogą wykonywać pracę poborowi skierowani do odbycia służby zastępczej.

Jednostki publicznej radiofonii i telewizji umożliwiają OPP nieodpłatne informowanie o ich działalności.

Podatnik podatku dochodowego od osób fizycznych może przekazać 1 % podatku na rzecz wybranej przez siebie organizacji pożytku publicznego.

9.3 Nadzór

Nadzór nad działalnością pożytku publicznego, w zakresie uprawnień, obowiązków i wymogów określonych w ustawie, sprawuje minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego.

Organizacja pożytku publicznego podlega kontroli ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego. Kontrolę przeprowadzają osoby posiadające imienne upoważnienie ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego określające kontrolowaną organizację pożytku publicznego i podstawę prawną do podjęcia kontroli.

Z przeprowadzonej kontroli sporządza się protokół, który podpisują osoby przeprowadzające kontrolę i członek organu zarządzającego uprawniony do reprezentowania kontrolowanej

organizacji lub osoba przez niego upoważniona. Po zakończeniu kontroli osoby przeprowadzające sporządzają wystąpienie pokontrolne.

Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego może wystąpić do sądu rejestrowego o wykreślenie informacji o spełnieniu ustawowych wymagań dotyczących statusu OPP w przypadku:

- 1) nieusunięcia uchybień określonych w wystąpieniu pokontrolnym lub uchylania się od poddania się kontroli przez organizację pożytku publicznego;
- 2) rażącego naruszenia przepisów prawa stwierdzonego w wyniku kontroli.

10. Rada Działalności Pożytku Publicznego

Rada Działalności Pożytku Publicznego jest organem opiniodawczo-doradczym ministra właściwego ds. zabezpieczania społecznego. Do jej zadań należy w szczególności:

- 1) wyrażanie opinii w sprawach dotyczących stosowania ustawy;
- 2) wyrażanie opinii o projektach aktów prawnych oraz programach rządowych, związanych z funkcjonowaniem organizacji pozarządowych oraz działalnością pożytku publicznego oraz wolontariatu;
- 3) udzielanie pomocy i wyrażanie opinii w przypadku sporów między organami administracji publicznej a organizacjami pozarządowymi związanych z działalnością pożytku publicznego;
- 4) zbieranie i dokonywanie analizy informacji o prowadzonych kontrolach i ich skutkach;
- 5) wyrażanie opinii w sprawach zadań publicznych, zlecenia tych zadań do realizacji przez organizacje pozarządowe oraz rekomendowanych standardów realizacji zadań publicznych;
- 6) tworzenie, we współpracy z organizacjami pozarządowymi, mechanizmów informowania o standardach prowadzenia działalności pożytku publicznego oraz stwierdzonych przypadkach naruszenia tych standardów;
- 7) organizowanie wyborów przedstawicieli organizacji pozarządowych do składu komitetu monitorującego, o którym mowa w art. 14 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020.

Rada składa się z co najmniej 20 członków, w tym z:

- 1) przedstawicieli organów administracji rządowej i jednostek im podległych lub przez nie nadzorowanych;
- 2) przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego;
- 3) 10 przedstawicieli organizacji pozarządowych, związków i porozumień organizacji pozarządowych.

Członków Rady powołuje i odwołuje minister właściwy ds. zabezpieczania społecznego.

Kadencja Rady trwa 3 lata.

11. Wojewódzkie, Powiatowe i Gminne Rady Działalności Pożytku Publicznego

Marszałek województwa na wspólny wniosek co najmniej 50 organizacji pozarządowych, prowadzących działalność na terenie województwa, tworzy w terminie 2 miesięcy od dnia wpłynięcia wniosku **Wojewódzką Radę Działalności Pożytku Publicznego** jako organ konsultacyjny i opiniodawczy.

Do zadań Rady Wojewódzkiej należy w szczególności:

- 1) wyrażanie opinii w sprawach dotyczących funkcjonowania organizacji pozarządowych, w tym w zakresie programów współpracy;
- 2) wyrażanie opinii o projektach uchwał i aktów prawa miejscowego dotyczących sfery zadań publicznych;
- 3) udzielanie pomocy i wyrażanie opinii w przypadku sporów między organami administracji publicznej a organizacjami pozarządowymi;
- 4) wyrażanie opinii w sprawach dotyczących zadań publicznych, w tym zlecenia tych zadań do realizacji przez organizacje pozarządowe oraz w sprawach rekomendowanych standardów realizacji zadań publicznych;
- 5) wyrażanie opinii o projekcie strategii rozwoju województwa;
- 6) organizowanie wyborów przedstawicieli organizacji pozarządowych do składu komitetu monitorującego, o którym mowa w art. 14 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020.

Rada Wojewódzka składa się z:

- 1) przedstawiciela wojewody
- 2) przedstawicieli marszałka województwa
- 3) przedstawicieli sejmiku województwa
- 4) przedstawicieli organizacji pozarządowych, prowadzących działalność na terenie województwa.

Kadencja Rady Wojewódzkiej trwa 3 lata.

W powiecie lub gminie może być utworzona odpowiednio **Powiatowa lub Gminna Rada Działalności Pożytku Publicznego**, jako organ konsultacyjny i opiniodawczy.

Organ wykonawczy właściwej jednostki samorządu terytorialnego na wspólny wniosek co najmniej 5 organizacji pozarządowych prowadzących działalność na terenie powiatu lub gminy, tworzy w terminie 2 miesięcy od dnia wpłynięcia wniosku odpowiednio Powiatową lub Gminną Radę Działalności Pożytku Publicznego.

Rada Powiatowa lub Gminna składa się z:

- 1) przedstawicieli organu stanowiącego powiatu lub gminy;
- 2) przedstawicieli organu wykonawczego powiatu lub gminy;

- 3) przedstawiciele organizacji pozarządowych, prowadzących działalność na terenie odpowiednio powiatu lub gminy, stanowiących co najmniej połowę członków.

Do zadań Rady Powiatowej oraz Rady Gminnej należy w szczególności:

- 1) opiniowanie projektów strategii rozwoju powiatów lub gmin;
- 2) opiniowanie projektów uchwał i aktów prawa miejscowego dotyczących sfery zadań publicznych oraz współpracy z organizacjami pozarządowych, w tym programów współpracy z organizacjami pozarządowymi;
- 3) wyrażanie opinii w sprawach dotyczących funkcjonowania organizacji pozarządowych;
- 4) udzielanie pomocy i wyrażanie opinii przypadku sporów między organami administracji publicznej a organizacjami pozarządowymi;
- 5) wyrażanie opinii w sprawach dotyczących zadań publicznych, w tym zlecenia tych zadań do realizacji przez organizacje pozarządowe oraz w sprawach rekomendowanych standardów realizacji zadań publicznych.

Kadencja Rady Powiatowej oraz Rady Gminnej trwa 3 lata.

12. Wolontariat

Wolontariuszem jest osoba fizyczna, która ochotniczo i bez wynagrodzenia wykonuje świadczenia na zasadach określonych w ustawie.

Wolontariusze mogą wykonywać świadczenia na rzecz:

- 1) organizacji pozarządowych w zakresie ich działalności statutowej, w szczególności w zakresie działalności pożytku publicznego, z wyłączeniem prowadzonej przez nie działalności gospodarczej;
- 2) organów administracji publicznej, z wyłączeniem prowadzonej przez nie działalności gospodarczej;
- 3) jednostek organizacyjnych podległych organom administracji publicznej lub nadzorowanych przez te organy, z wyłączeniem prowadzonej przez te jednostki działalności gospodarczej;
- 4) podmiotów leczniczych w rozumieniu przepisów o działalności leczniczej w zakresie wykonywanej przez nie działalności leczniczej.

Członek stowarzyszenia może również wykonywać świadczenia, jako wolontariusz, na rzecz stowarzyszenia, którego jest członkiem.

Wolontariusz powinien posiadać kwalifikacje i spełniać wymagania odpowiednie do rodzaju i zakresu wykonywanych świadczeń, jeżeli obowiązek posiadania takich kwalifikacji i spełniania stosownych wymagań wynika z odrębnych przepisów.

Świadczenia wolontariuszy są wykonywane w zakresie, w sposób i w czasie określonych w porozumieniu z korzystającym. Jeżeli świadczenie wolontariusza wykonywane jest przez okres dłuższy niż 30 dni, porozumienie powinno być sporządzone na piśmie.

Korzystający ma obowiązek:

- 1) informować wolontariusza o ryzyku dla zdrowia i bezpieczeństwa związanym z wykonywanymi świadczeniami oraz o zasadach ochrony przed zagrożeniami;
- 2) zapewnić wolontariuszowi, na dotyczących pracowników zasadach określonych w odrębnych przepisach, bezpieczne i higieniczne warunki wykonywania przez niego świadczeń, w tym – w zależności od rodzaju świadczeń i zagrożeń związanych z ich wykonywaniem - odpowiednie środki ochrony indywidualnej;
- 3) pokrywać, na dotyczących pracowników zasadach określonych w odrębnych przepisach, koszty podróży służbowych i diet.

Korzystający może pokrywać, na dotyczących pracowników zasadach określonych w odrębnych przepisach, także inne niezbędne koszty ponoszone przez wolontariusza, związane z wykonywaniem świadczeń na rzecz korzystającego.

Wolontariuszowi mogą przysługiwać świadczenia zdrowotne na zasadach przewidzianych w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

Wolontariuszowi, który wykonuje świadczenia przez okres nie dłuższy niż 30 dni, korzystający zobowiązany jest zapewnić ubezpieczenie od następstw nieszczęśliwych wypadków.

13. Przegląd wybranych formy współpracy Gminy Miejskiej Przemyśl z organizacjami pozarządowymi

UWAGA: wszystkie artykuły podane w poniższej tabeli odnoszą się do ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

ZADANIE	REALIZACJA	UWAGI	STRONA INTERNETOWA
Uchwalono roczny program współpracy (art. 5a ust. 1).	☒ TAK ☐ NIE	<i>Zadanie obowiązkowe.</i>	TUTAJ
Uchwalono wieloletni program współpracy (art. 5a ust. 2).	☐ TAK ☒ NIE	<i>Zadanie nieobowiązkowe.</i>	-
Zostało opracowane sprawozdanie z realizacji programu współpracy (art. 5a ust. 3).	☒ TAK ☐ NIE	<i>Zadanie obowiązkowe.</i>	TUTAJ
Została przyjęta uchwała o sposobie konsultowania projektów aktów prawa miejscowego (art. 5 ust. 5).	☒ TAK ☐ NIE	<i>Zadanie obowiązkowe.</i>	TUTAJ
Została przyjęta uchwała określająca tryb i szczegółowe kryteria oceny wniosków o realizację zadania publicznego w ramach inicjatywy lokalnej (art. 19c ust. 1).	☒ TAK ☐ NIE	<i>Zadanie obowiązkowe.</i>	TUTAJ

Przewodnik po ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie

Prowadzono współpracę z mieszkańcami lub organizacjami pozarządowymi na podstawie przepisów o inicjatywie lokalnej (Rozdział 2a).	☐ TAK ☒ NIE	<i>Nie wpłynął żaden wniosek o realizację inicjatywy lokalnej.</i>	-
Została przyjęta uchwała określająca tryb powoływania członków oraz organizację i tryb działania Rady Gminnej lub Rady Powiatowej (art. 41g ust. 1).	☒ TAK ☐ NIE	<i>Powołanie rady pożytku musi być poprzedzone przyjęciem uchwały.</i>	TUTAJ
Zlecano realizację zadań publicznych w drodze otwartych konkursów ofert (art. 13).	☒ TAK ☐ NIE	<i>Corocznie ogłaszane są otwarte konkursy ofert.</i>	TUTAJ
Zlecano realizację zadania publicznego w ramach tzw. regrantingu (art. 16a).	☐ TAK ☒ NIE	<i>Regranting polega na przekazaniu środków jednej organizacji (operatorowi), która następnie zleca zadanie innym organizacjom (realizatorom projektów). Pojęcie regrantingu nie występuje w ustawie.</i>	-
Organizacje pozarządowe składały z własnej inicjatywy propozycje realizacji zadań publicznych (art. 12).	☐ TAK ☒ NIE	<i>Organizacje nie skorzystały z tej formy współpracy.</i>	-
Zlecano realizację zadań publicznych z pominięciem otwartego konkursu ofert (art. 19a).	☒ TAK ☐ NIE	<i>Tzw. mała dotacja pozakonkursowa.</i>	TUTAJ

Przewodnik po ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie

Udzielano pożyczek, gwarancji, poręczeń (art. 5 ust. 8).	☐ TAK	☒ NIE	<i>Kwota poręczeń i gwarancji musi być określona w budżecie.</i>	-
W Urzędzie jest wyznaczona osoba do współpracy z organizacjami pozarządowymi.	☒ TAK	☐ NIE	<i>Pełnomocnik Prezydenta ds. Organizacji Pozarządowych.</i>	-
Została powołana Rada Działalności Pożytku Publicznego (art. 41f).	☒ TAK	☐ NIE	<i>Powołano MRDPP III kadencji</i>	TUTAJ
Obowiązująca strategia rozwoju zawiera zapisy odnoszące się do współpracy z organizacjami pozarządowymi	☒ TAK	☐ NIE	<i>Strategia Sukcesu Miasta Przemysła na lata 2014-2024 (Zał. Nr 2-Cel operacyjny 6.3.)</i>	TUTAJ